

Ortadođu Araştırmaları Merkezi
مركز دراسات الشرق الأوسط
Center for Middle Eastern Studies

ANALİZ319
TEMMUZ 2024

GÜNEY AFRİKA'DA SİYASİ DENGE: 2024 SEÇİMLERİ VE KOALİSYON HÜKÜMETİNİN GELECEĞİ

KAAN DEVECİOĞLU | HİLAL KARAKOYUNLU

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2024

ISBN-978-626-8176-72-1

9 786258 175721

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Yayınlanma Tarihi: 29 Temmuz 2024

Ortadoęu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20

Eposta : info@orsam.org.tr

Fotoęraflar : Anadolu Ajansı.

“Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelięin 5'inci maddesinin ikinci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir”

GÜNEY AFRİKA'DA SİYASİ DENGE: 2024 SEÇİMLERİ VE KOALİSYON HÜKÜMETİNİN GELECEĞİ*

Yazarlar Hakkında

■ Dr. Kaan Devecioğlu

Doktora eğitimini İstanbul Medeniyet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde "Güç Geçiş Teorisi Perspektifinden Babülmendep Boğazı'nda ABD-Çin Rekabeti (2011-2021)" konulu tez çalışmasıyla tamamladı. ORSAM'da Kuzey Afrika Çalışmaları Koordinatörü olarak görev yapmaktadır. Kuzey Afrika'da sürdürülebilir kalkınma konusunda Sudan, Tunus ve Cezayir'de saha araştırmalarında bulundu. Araştırma konuları; Afrika'da siyaset, ekonomi, güvenlik ve terör gelişmelerinin yanı sıra, özel olarak yoğunlaştığı alanlar Türk dış politikasında Afrika, Babülmendep Boğazı, Sudan ve Sahel'dir. Makaleleri ve kitap bölümleri hakemli dergilerde yayımlandı, analizleri ve görüşleri medyada ve birçok uluslararası yayında yer aldı. Anadili Türkçe, ikinci dili İngilizcedir ve orta düzeyde Arapça bilmektedir.

■ Hilal Karakoyunlu

Başkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünde tam burslu olarak eğitimini tamamlayarak 2022 yılında mezun oldu. 2023 yılında Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Afrika Çalışmaları Bölümünde yüksek lisans eğitimine başladı. Çalışma alanları arasında Mısır, Sudan, Güney Sudan, Çad ve Orta Afrika Cumhuriyeti özelinde siyasi, ekonomik, güvenlik ve terör gelişmeleri yer almaktadır. İyi derecede İngilizce ve başlangıç düzeyinde Arapça bilmektedir.

* Bu çalışmaya yorumlarıyla katkıda bulunan Cape Town Üniversitesi Doktora Adayı Aydın Erdoğan'a teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

- 3** GİRİŞ
- 5** GÜNEY AFRİKA'DA SEÇİM SİSTEMİ VE HÜKÜMET KURMA PROSEDÜRÜ
- 8** SEÇİM SONUÇLARI VE KOALİSYON HÜKÜMETİ
- 11** KOALİSYON HÜKÜMETİNİN GELECEĞİ VE İÇ SİYASETE ETKİLERİ
- 13** GÜNEY AFRİKA'NIN KOALİSYON DÖNEMİNDE DİŞ POLİTİKASI: DEĞİŞİM Mİ, DEVAMLILIK MI?
- 17** SONUÇ

GİRİŞ

2

9 Mayıs 2024 Çarşamba günü Güney Afrika'da 70 siyasi partinin katılımıyla genel seçimler gerçekleştirilmiş ve Güney Afrika halkı yeni hükümetlerini seçmek üzere sandığa gitmiştir. Apartheid rejiminin kalktığı 1994 yılından bu yana yaklaşık 30 yıldır iktidara tek başına sahip olan Nelson Mandela'nın partisi Afrika Ulusal Kongresi (*African National Congress - ANC*) son seçimlerde ciddi bir oy kaybı yaşamış ve ülkede koalisyon hükümeti kurulması gündeme gelmiştir. ANC, 1994 yılından bu yana oyların %50'sinden fazlasını alarak tek başına iktidarda kalmayı başarmıştır. 1994 yılında %62,6, 2004'te %69,7 ve 2019 seçimlerinde ise %57,5 oy alan ANC, son seçimlerde %40,2 oy alarak son 30 yılda ilk defa %50'nin altında kalmıştır.¹ Ayrıca seçim

sonuçlarına göre ANC'den sonra %21,81² ile en çok oy alan ve birinci muhalefet partisi konumunda olan Demokratik İttifak (*Democratic Alliance - DA*) kurulacak olan yeni koalisyon hükümetinde öne çıkan tartışmalı partilerden biri olmuştur.

1948'den 1994'e kadar Güney Afrika'da uygulanan ve siyahların, beyazların ve diğer etnik grupların siyasi temsiliyetini ve oy kullanma haklarını ciddi şekilde kısıtlayan bir rejimi ifade eden Apartheid, Afrikaans dilinde "ayrılık" anlamına gelmektedir. Bu anlamda 1994 yılında Apartheid'in sona erdirilmesi, Güney Afrika'da demokratikleşme sürecinin başlangıcı olarak büyük önem taşımaktadır. Nitekim 1994 yılında gerçekleştirilen seçimler, ülkenin tarihindeki ilk demokratik seçimler olarak kay-

1 Natalie Cowling, "The African National Congress (ANC) General Election Results in South Africa from 1994 to 2024", *Statista*, 21 Haziran 2024.

2 Mohammed Haddad, "South Africa Elections Final Results: What Happens Next?", *Al-Jazeera*, 2 Haziran 2024.

dedilmiş ve tüm ırkların/kimliklerin eşit şekilde temsil edilmesine olanak tanımıştır.

1994'ten bu yana Güney Afrika'da Ulusal Meclis ve dokuz bölgesel yasama organı, listeye dayalı nispi temsil sistemiyle her beş yılda bir seçilmektedir. Bu sistem, siyasi partilerin aldıkları oy oranına göre mecliste sandalye sahibi olmasını sağlamakta ve halkın siyasi tercihlerinin genel dağılımını yansıtarak temsili adaleti sağlamayı amaçlamaktadır. Güney Afrika seçim sistemi, halkın doğrudan devlet başkanını seçmediği ancak Ulusal Meclis'te yer alacak partileri belirlediği bir yapıya sahiptir. Meclisteki 400 sandalyenin dağılımı, partilerin aldığı oy oranına göre belirlenir ve en fazla sandalyeye sahip olan parti, devlet başkanını seçme yetkisini elde eder. 2020'de yapılan seçim yasası değişikliği ile bağımsız adayların da seçimlerde yarışabilmesinin önü açılmış ve bu değişiklik Mayıs 2024 seçimlerinde uygulanmıştır.

2024 seçimlerinde 30 yıllık iktidar partisi ANC, meclisteki çoğunluğunu kaybetmiş ve bu durum ülkede yeni bir koalisyon hükûmetinin kurulmasını gündeme getirmiştir. Koalisyon hükûmetinde yer alan partilerin ideolojik farklılıkları, hükûmetin uyum içinde çalışıp çalışamayacağı konusunda önemli soru işaretlerine neden olmaktadır. Bu bağlamda, Güney Afrika'da seçim sistemi ve hükûmet kurma prosedürüne odaklanan bu çalışma, çeşitli

araştırma soruları ve tartışma konuları çerçevesinde ülkenin demokratikleşme sürecini, mevcut siyasi dinamiklerini ve gelecekteki olası etkilerini kapsamlı bir şekilde analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışmada, Apartheid rejiminin sona ermesi ve sonrasında uygulanan seçim sisteminin Güney Afrika'nın demokratikleşme sürecini nasıl etkilediği; 1994 yılından itibaren uygulanan listeye dayalı nispi temsil sisteminin siyasi temsiliyeti ve adaleti ne ölçüde sağladığı; 2024 seçimlerinde ANC'nin çoğunluğu kaybetmesi ve koalisyon hükûmetinin kurulmasının ülkenin siyasi dinamiklerini nasıl değiştirdiği gibi sorulara yanıt aranmaktadır. Ayrıca, koalisyon hükûmeti içinde yer alan farklı ideolojik partilerin bir arada çalışabilme potansiyeli ve olası çatışma noktalarını incelemekte, koalisyon hükûmetinin ülkedeki mevcut ekonomik, sosyal ve politik sorunlara yönelik politikaları ve bu politikaların uygulanabilirliği değerlendirilmektedir.

Buradan hareketle bu çalışma, Güney Afrika'nın seçim sistemi ve hükûmet kurma prosedürünün tarihsel gelişimini, mevcut durumu ve gelecekteki olası etkilerini ve koalisyon hükûmetinin dış politika tercihlerini kapsamlı bir şekilde ele alarak ülkedeki demokratikleşme sürecine ve siyasi dinamiklere dair derinlemesine bir analiz sunmayı hedeflemektedir.

GÜNEY AFRİKA'DA SEÇİM SİSTEMİ VE HÜKÛMET KURMA PROSEDÜRÜ

Bir seçmen 3 Ağustos 2016 tarihinde Johannesburg, Güney Afrika'daki Killarney Country Club'da yerel belediye seçimleri sırasında oy kullanıyor

"Apartheid", Afrikaans (Boer ya da Afrikanca) dilinde "ayrılık" anlamına gelmektedir. Güney Afrika'da "Apartheid" kavramı, Ulusal Parti (NP) hükümeti tarafından desteklenen bir ideoloji olmuş ve 1948 yılında Güney Afrika'da uygulanmaya başlanmıştır. Apartheid sistemi, her ırkın *ayrı ayrı* gelişmesini talep ediyordu³ ki bu tavır seçimlere de yansımıştır. İngiliz Parlamentosu tarafından 1909 yılında kabul edilen Güney Afrika Yasası'nda kendi kendini yöneten İngiliz kolonileri Natal, Cape, Transvaal ve Orange Free State "*Güney Afrika Birliği*" altında birleştirilmiştir. 1961 yılına kadar birliğin anayasası olarak kalan yasa, *Westminster mode-*

*linde*⁴ bir parlamenter hükümet kurmuştur. Her ne kadar meclis ve senato içeren bir sistem kurulmuş olsa da bu temsil sisteminde büyük ölçüde beyaz erkeklere izin verilmiştir. Orange Free State ve Transvaal'da tüm siyahların oy kullanma hakkı engellenmiştir, Natal'da ise neredeyse siyahların tamamının oy kullanmasına izin verilmemekteydi. Cape Eyaletinde ise önemli sayıda siyahi ve renkli⁵ erkeklerin oy kullanmasına mülkiyet şartlarına dayanan "ırkçı olmayan (*color-blind*)" bir izin kapsamında müsaade edilmiş olsa da parlamentoya seçilen kişiler yine sadece beyaz erkeklerden oluşmuştur.⁶ Dolayısıyla Güney Afrika'da, 1994

3 "A History of Apartheid in South Africa", *South Africa History Online*, 6 Mayıs 2016.

4 Westminster Modeli, Birleşik Krallık'ta gelişmiş ve birçok İngiliz sömürmesine yayılmıştır. İngiliz sömürge yönetimi 1910 yılında Güney Afrika'da fiilen sona ermiş olsa da Westminster parlamenter sistemi sona ermemiştir. Bu siyaset modeli, 1960'lar ve 1980'lerdeki bazı değişikliklerle birlikte, Ulusal Parti'nin (NP) iktidarda olduğu yılların çoğunda devam etmiştir. Güney Afrika'da 1994 yılında yapılan ilk demokratik seçimle birlikte, yeni siyasi düzene uygun daha "melez" bir sisteme doğru geçiş yaşanmıştır. Westminster sisteminde yürütmenin yetkileri ile yasama organının yetkileri arasında kesin bir sınır çizilmektedir; "South Africa's Parliamentary System: From Westminster to Hybrid?", *Southern Africa Catholic Bishops' Conference Parliamentary Liaison Office*, Mayıs 2015.

5 "Coloured" olarak tanımlanan topluluklar esas olarak Güney Afrika'nın batı bölgelerinde yaşayan Khoisan halkının (Güney Afrika'da yaşayan çoban bir halk), koloninin ilk yıllarından itibaren Cape'e getirilen Asyalı ve Afrikalı kölelerin, Avrupalı yerleşimcilerin ve diğer Afrikalıların soyundan gelenleri tanımlamak için kullanılmaktadır; "Coloureds in South Africa", *Minority Rights Group*.

6 "History of Elections in South Africa", *South African History Online*, 4 Mayıs 2011.

Son seçimlerde
30 yıldır
iktidar partisi
konumunda
olan ANC
meclisteki
çoğunluğu ile
birlikte iktidarı
tek başına elinde
tutmayı da
kaybetmiştir.
Bu da son
seçimler sonrası
Güney Afrika'da
kurulacak
olan yeni bir
koalisyon
hükûmetini
gündeme
getirmiştir.

yıldaki seçimlere kadar siyahların bir temsil ve oy hakkının tam olarak olmadığı anlaşılmaktadır.

Bu arka plandan hareketle, Güney Afrika'da 1994 yılında 46 yıllık Apartheid rejiminin kaldırılması ve bunun akabinde gerçekleştirilen seçimler Güney Afrika'da gerçekleştirilen ilk demokratik seçim olması hasebiyle⁷ büyük önem arz etmektedir. O yıldan bu yana Güney Afrika'da Ulusal Meclis ve ülkedeki dokuz bölgesel yasama organı listeye dayalı nispi temsil sistemine göre her beş yılda bir seçilmektedir.⁸ Nispi temsil sisteminde her bir siyasi parti için halk nezdindeki desteğinin genel dağılımını yansıtan temsili bir organ oluşturmak amaçlanmaktadır.⁹ Diğer bir deyişle nispi temsil, bir partinin mecliste sahip olabileceği sandalye sayısının aldığı oy yüzdesiyle orantılı olması anlamına gelmektedir. Güney Afrika'da oyların %0,25'ini¹⁰ alan her siyasi parti temsil hakkına sahiptir ki bunun sonucunda son seçimlere 70 siyasi parti ve 11 bağımsız aday içeren toplamda 14,889 aday katılmıştır.¹¹

Güney Afrika'da halk doğrudan devlet başkanını seçmek için oy kullanamamakta, Ulusal Meclis'te bulunacak partileri belirlemektedir. 400 sandalyenin bulunduğu mecliste siyasi partiler, aldıkları oy oranlarına göre koltuk sahibi olmakta ve daha sonra seçilen bu partiler de ülkenin devlet başkanını seçmektedirler. Dolayısıyla, mecliste en fazla koltuğa sahip olan parti devlet başkanını seçmektedir.¹² 2020 yılından önce Güney Afrika'da halk sadece siyasi partilerin bulunduğu iki ayrı oy pusulasında Ulusal Meclis ve yerel yasama meclisleri için oy kullanmaktaydı fakat 2020 yılında dönemin Devlet Başkanı Cyril Ramaphosa tarafından imzalanan seçim yasası değişikliği sonrası bağımsız adayların da seçimlerde yarışabilmelerinin önü açılmıştır.¹³ Dolayısıyla Mayıs 2024'te yapılan seçimlerde bağımsız adaylar da yer almış ve halkın bu değişikliğe uyum sağlayabilmesi için üç ayrı oy pusulası hazırlanmıştır. Bunlardan ilki ülke genelinde *aynı oy pusulası* olup Ulusal Meclis'te yer alan 200 sandalye içindir. İkinci oy pusulası, *her eyalette kendine özgü* olup Ulusal

- 7 "The South African General Elections: 1994", *South African History Online*, 27 Şubat 2014.
- 8 Tom Lodge, "How the South African Electoral System Was Negotiated", *Journal of African Elections*, Vol. 2, No. 1, 2003, s.71.
- 9 "Propositional Representation", *Britannica*, 24 Nisan, 2024.
- 10 Tom Lodge, "How the South African Electoral System Was Negotiated", *Journal of African Elections*, Vol. 2, No. 1, 2003, s.71.
- 11 Mohammed Haddad, "South Africa Elections 2024 Explained in Maps and Charts", *Al-Jazeera*, 27 Mayıs 2024.
- 12 Gerald Imray, "South Africa's Election Might Be a Defining Moment — With New Complications. Here's What to Know", *AP News*, 28 Mayıs 2024.
- 13 Mashupye Herbert Maserumule, "South Africa Has Changed Its Electoral Law. But a Much More Serious Overhaul is Needed", *The Conversation*, 30 Mayıs 2023.

Meclis'te kalan 200 sandalye için kullanılmaktadır. Burada seçmenler ya bir siyasi partiye ya da bağımsız adaya oy vermektedirler. Son oy pusulası ise her eyalette kendine özgü olup il meclisleri için hazırlanmıştır. Seçmenler ya siyasi parti ya da bağımsız adaya oy vererek bir seçimde bulunmuşlardır.¹⁴

Güney Afrika'da parlamento seçimlerinde oy çoğunluğunu sağlayarak (%50 ve daha faz-

la) mecliste sandalye çoğunluğunu sağlayan parti hükümet kurma yetkisine sahip olmaktadır.¹⁵ Dolayısıyla son seçimlerde 30 yıldır iktidar partisi konumunda olan ANC meclisteki çoğunluğu ile birlikte iktidarı tek başına elinde tutmayı da kaybetmiştir. Bu da son seçimler sonrası Güney Afrika'da kurulacak olan yeni bir koalisyon hükümetini gündeme getirmiştir.

14 Mohammed Haddad, "South Africa Elections 2024 Explained in Maps and Charts", *Al-Jazeera*, 27 Mayıs 2024.

15 "How Our Democracy Works", *Parliament of South Africa*.

SEÇİM SONUÇLARI VE KOALİSYON HÜKÛMETİ

Muhalefet partisi Demokratik İttifak (DA) destekçileri 17 Şubat 2024 tarihinde Güney Afrika'nın Pretorya kentinde mayıs ayında yapılacak genel seçimlere yönelik etkinlikler kapsamında bir gösteri düzenliyor

29 Mayıs'ta yapılan seçimlerde nihai sonuçlar 2 Haziran'da açıklanmış ve ANC, oy çoğunluğunu sağlayamamıştır. Kesin sonuçlara göre ANC %40,2 ile 159 sandalye sahibi olurken Demokratik İttifak (DA) %21,8 oy ile 87 sandalye sahibi olmuştur. DA'yı, %14,6 oy alarak mecliste 58 sandalye sahibi olan Ulusun Mızrağı (*MK- uMkhonto weSizwe*) ve %9,5 oy alarak 39 sandalye elde eden Ekonomik Özgürlük Savaşçıları (*Economic Freedom Fighters-EFF*) takip etmiştir. Kesin sonuçlar açıklandıktan sonra yeni kurulacak hükûmetin bir koalisyon hükûmeti olacağı da netleşmiştir. ANC, *Ulusal Birlik Hükûmeti (GNU)* için mecliste yer alan partilerle görüşmüş ve bu partileri koalisyonuna davet etmiştir. Aşırı sol olarak nitelendirilebilecek olan Julius Malema'nın partisi EFF ve Jacob Zuma'nın partisi MK Parti, ANC'nin bu çağrısını reddetmiş ve koalisyonda yer almayacaklarını açıklamışlardır.¹⁶ EFF, ANC'nin koalisyon çağrısını reddetmesinin arkasında-

ki neden olarak DA ve Freedom Front Plus'ın yer aldığı bir hükûmette bulunmak istememelerini göstermiştir. EFF, beyaz sömürgecilerin çıkarlarını temsil ettiğini düşündükleri bir hükûmette yer almayı reddetmektedir.¹⁷ Aynı şekilde Jacob Zuma liderliğindeki MK da bu koalisyonu eleştirmiş ve "uğursuz bir ittifak" olarak nitelendirmiştir.¹⁸

Ramaphosa tarafından yapılan açıklamada GNU'da 11 partinin yer alacağı duyurulmuştur. Söz konusu bu 11 siyasi parti ANC, DA, Inkatha Özgürlük Partisi (*Inkatha Freedom Party-IFP*), Vatansever İttifakı (*Patriotic Alliance- PA*), GOOD, Azanya Pan Afrikanist Kongresi (*Pan Africanist Congress of Azania- PAC*), Freedom Front Plus (*FFP*), Birleşik Demokratik Hareket (*United Democratic Movement- UDM*), Rise Mzansi (*RISE*), Birleşik Afrika Dönüşümü (*United Africans Transformation*) ve Al Jama-ah'ın olmuştur.¹⁹ Fakat hükûmetin kurulması ile bir-

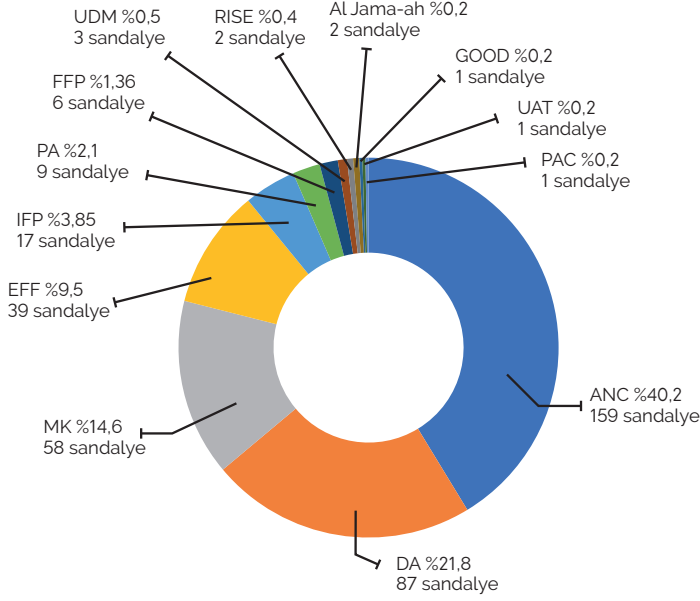
16 Mogomotsi Magome & Gerald Imray, "South Africa's ANC Says It Has Broad Agreement with Main Opposition, Others on Coalition Government", *AP News*, 13 Haziran 2024.

17 Samkele Maseko, "EFF Rejects ANC's Proposal of a GNU If It Encompasses DA, FF Plus", *SABC News*, 7 Haziran 2024.

18 Nomsa Maseko & Barbara Plett Usher, "Zuma's MK party to join South Africa's opposition alliance", *BBC News*, 17 Haziran 2024.

19 Suren Naidoo, "Meet South Africa's GNU Cabinet", *Money Web*, 1 Temmuz 2024.

Güney Afrika Cumhuriyeti Seçim Sonuçlarının Dağılımı 29 Mayıs 2024

Kaynak: Güney Afrika Seçim Komisyonu (IEC)

likte farklı ideolojilere sahip bu 11 siyasi partinin tek bir çatı altında birlikte hareket edip edemeyecekleri merak konusu olmuştur.

Koalisyondaki partilerden ilki olan ANC, sol kanatta yer almaktadır ve ırkçılığa karşı olma, anayasacılık, sosyal adalet, insan hakları ve sosyal demokrasi²⁰ gibi olgular temel değerleri arasında sayılmaktadır.²¹ ANC, kabilecilik, ırkçılığın ve ataerkilliğin ortadan kaldırılmasını amaçlamakta-

dır.²² DA, ekonomide liberalizme odaklanan ve sağ görüşe sahip bir partidir ve özel sektörün geliştirilmesini, bireyciliği ve ekonomik sektörün merkeziliğini savunmaktadır.²³ Bu görüşler iki partiyi birbirinden ayırmaktadır. DA, ANC'nin karşısındaki en büyük rakip ve muhalefet partisi olmasına rağmen bu koalisyonda yer almayı kabul etmiştir. DA'nın bu kararının arkasında, olası bir ANC, MK ve EFF koalisyonunu, John Steenhuisen'in değişimiyle

DA, ANC'nin karşısındaki en büyük rakip ve muhalefet partisi olmasına rağmen bu koalisyonda yer almayı kabul etmiştir. DA'nın bu kararının arkasında, olası bir ANC, MK ve EFF koalisyonunu, John Steenhuisen'in değişimiyle "kıyamet günü koalisyonunu" engellemek olduğu ifade edilmiştir.

20 "South Africa's DA Party Suspends Lawmaker Over Racist Rant in Old Video", *Al-Jazeera*, 20 Haziran 2024.

21 Joleen Steyn Kotze, "South Africa's unity government: 5 parties that need to find common ground", *The Conversation*, 10 Haziran 2024.

22 Ike Moroe, "The ideological perspective of the ANC as the basis for a successful fundamental transformation of our society", *The Thinker*, Vol. 48, 2013, s. 24.

23 Joleen Steyn Kotze, "South Africa's unity government: 5 parties that need to find common ground", *The Conversation*, 10 Haziran 2024.

"kıyamet günü koalisyonunu" engellemek olduğu ifade edilmiştir.²⁴

Koalisyonda yer alan bir diğer parti Inkatha Özgürlük Partisi (IFP), anayasaya bağlılık, ekonomide çeşitlendirme ile birlikte belli bir miktar devlet müdahalesini de savunmaktadır. Vatansızlar İttifakı (PA), son derece muhafazakâr ve milliyetçi bir görüşe sahiptir. PA, fayda sağlama politikaları kapsamında iklim değişikliği ve çevreyi dikkate almaksızın doğal kaynakların kullanımını savunmaktadır.²⁵ Bu noktada AP ile DA'nın da anlaşmazlığa düşeceği söylenebilir. Zira DA'nın enerji politikaları incelendiğinde fosil yakıtların çevreye verdiği zararın vurgulandığı ve Güney Afrika için güvenilir ve sürdürülebilir olarak nitelendirilen, en az maliyetli yol olan rüzgâr ve güneş enerjisini desteklediği görülmektedir.²⁶

Apartheid rejiminin kalkmasından bu yana ilk defa beyaz liderliğinde bir partinin hükümette yer alacak olması pek çok Güney Afrikalı rahatsız etmektedir.²⁷ Pek çok kişi DA'nın ülkedeki orta sınıfın ve özellikle Western Cape'dekilerin çıkarlarını savunduğu yönünde bir görüşe sahiptir ki bu nüfusunun büyük bir kısmını işçi sınıfından siyahların oluşturduğu ülkede kendisine destek bulmasını zorlaştıran bir etmendir.²⁸ Bununla birlikte DA, 2023 yılında Cyril Ramaphosa hükümeti tarafından uygulamaya konulan ve iş alanlarındaki ırksal eşitliği hızlandırmak için "eşitlik hedefleri" be-

lirleyen 2020 İstihdam Eşitliği Değişiklik Yasası'nı'na da karşı çıkmıştır. Yasanın imzalanmasından sonra ülkenin ana muhalefeti buna karşı çıkmış ve yasayı protesto için sokağa çıkmıştır.²⁹ Yakın zamanda ise DA'lı bir milletvekilinin sosyal medyada ırkçı söylemlerde bulunduğu bir videosu ortaya çıkmıştır.³⁰ Bütün bunlar Apartheid döneminden kalan derin izler taşıyan siyah Güney Afrikalılar tarafından endişe ile karşılanmış ve beyaz liderliğinde bir partinin koalisyonda yer almasından duydukları rahatsızlığı dile getirmişlerdir.³¹

ANC, bu konudaki endişelere yönelik cevap niteliğinde Nelson Mandela'nın fikirlerine atıfta bulunarak "Bizim için kedinin siyah ya da beyaz olması önemli değil" şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.³² Nelson Mandela, kapsayıcı bir demokrasiyi savunmuş ve geçmişte beyazlar tarafından adaletsizce yönetilmelerinin karşılığı olarak ne yapılacağı üzerine görüşlerini açıklamıştır. Beyazların gönderilmesinin ülkeyi harap edeceğini söyleyen Mandela, Apartheid düşüncesini terk eden herkesin demokratik bir Güney Afrika'da bulunabileceğini söylemiştir.³³ Dolayısıyla ANC'nin, gerek kurulan bu yeni hükümet içerisinde gerekse ülke genelinde siyah Güney Afrikalılar tarafından oluşabilecek hoşnutsuzluğu engellemek adına tarihsel arka plana ve ülke tarihinde önemli bir lider olan Nelson Mandela'ya atıfta bulunduğu söylenebilir.

24 Melissa Chemam, "Zuma's boycott of election results forces ANC to consider coalition with Malema", *RFI*, 3 Haziran 2024.

25 Joleen Steyn Kotze, "South Africa's unity government: 5 parties that need to find common ground", *The Conversation*, 10 Haziran 2024.

26 "Powering Growth and Development: Energy and Electricity Policy 2022", *Democratic Alliance*, 2023.

27 "South Africa's new government revives racial tensions", *VOA*, 23 Haziran 2024.

28 Shola Lawal, "South Africa elections 2024: Ten key people who could shape it", *Al-Jazeera*, 24 Mayıs 2024.

29 Nkateko Mabasa, "South Africa's controversial 'race quota' law stirs debate", *Al-Jazeera*, 28 Temmuz 2024.

30 "South Africa's DA party suspends lawmaker over racist rant in old video", *Al-Jazeera*, 20 Haziran 2024.

31 "South Africa's New Government Revives Racial Tensions", *VOA*, 23 Haziran 2024.

32 Gerald Imray, "South Africa's new government brings Black and white together. It's also reviving racial tensions", *AP News*, 22 Haziran 2024.

33 Neera Chandhoke, "India Must Learn From Mandela's Idea of Peace Through Reconciliation", *The Wire*, 8 Ağustos 2023.

KOALİSYON HÜKÛMETİNİN GELECEĞİ VE İÇ SİYASETE ETKİLERİ

Güney Afrika Devlet Başkanı Cyril Ramaphosa, 29 Mayıs'ta yapılacak genel seçimler öncesinde Johannesburg kentindeki Soccer City Stadyumu'nda miting düzenledi. Ramaphosa, destekçilerine seslendi.

30 yıldır ANC yönetiminde olan Güney Afrika'da son seçimlerden sonra çok sayıda partinin yer aldığı bir koalisyon hükûmeti kurularak yeni bir sayfa açılmıştır. Uzun yıllardır devam eden GNU'da 11 siyasi partiden 7'sine bakanlık verilmiştir. Kabinetdeki görev dağılımlarının açıklanmasından sonra 32 bakanlıktan, 20'si ANC'de, 6 bakanlık DA'da kalırken kalan 6 bakanlık da diğer küçük partiler arasında paylaştırılmıştır.³⁴ Ülkedeki kilit bakanlıklar olarak görülen maliye, ticaret ve sanayi, dışişleri, savunma ve adalet bakanları ANC'den; tarım bakanı ve temel eğitim bakanı DA'dan; toprak reformu ve kırsal kalkınma bakanı Azanya Pan Afrikanist Kongresi'nden (PAC); kooperatif yönetim ve geleneksel işler bakanı ise IFP'den seçilmiştir.³⁵ Bu çok partili koalisyonda farklı siyasi partilerin farklı bakanlıkları aldıkları görülmektedir. Birden fazla partinin yer aldığı bir koalisyon hükûmeti beraberinde artılar ve etkileri de getirmektedir.

İlk olarak uzun bir ANC döneminin ardından farklı siyasi partilerin yer aldığı bir koalisyon hükûmetinin kurulması, ülkede yeni bir siyasi dönemin başlaması açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Fakat bu yeniliğin barındırdığı bazı negatif etkiler de bulunmaktadır. Son yıllarda ekonomik sıkıntılar, işsizlik gibi problemlerin baş gösterdiği Güney Afrika'da, hükûmetteki bazı isimlerin yolsuzluk iddialarına karışması eleştirilere neden olmuştur. Bu yaygın hoşnutsuzluk ANC'nin oy kaybetmesinde bir etkiye sahipti fakat yeni kurulacak koalisyon hükûmetinde birden fazla siyasi partinin olması hesap verilebilirliği tartışmalı hâle getirecektir.

Geriye dönük oylama teorisine göre seçmenler oy verirken söz konusu partinin daha önceki başarıları ya da performansına göre oy verme ya da vermeme eğilimine sahiptirler.³⁶ Örneğin, Güney Afrika'da ANC oylarının düş-

34 Jaroslav Lukiv & Shingai Nyoka & Natasha Booty, "South Africa's new coalition government unveiled", *BBC*, 1 Temmuz 2024.

35 "Meet SA's New Cabinet", *South African Government News Agency*, 30 Haziran 2024.

36 Dieter Stiers, "Beyond the distinction incumbent-opposition. Retrospective voting on the level of political parties", *Party Politics*, Vol.25, No.6, 2019, s. 4.

mesi bu teoriyle açıklanabilir fakat bundan sonraki seçimlerde koalisyon hükûmetindeki başarısızlık ya da elde edilen başarıların nasıl değerlendirileceği, kimin ya da hangi partinin sorumlu tutulacağı ve bunun seçmenlerin oy verme eğilimini nasıl etkileyeceği tartışmalıdır. Bunun yanı sıra yukarıda incelendiği üzere koalisyonda birbirine taban tabana zıt siyasi tercihlere sahip partiler bulunmaktadır. Bu durumun ilerleyen süreçte uygulamaya konulacak politikaların karar verme sürecini nasıl etkileyeceği de koalisyon hükûmetinin temel zorluklarından biridir.

Diğer taraftan koalisyon kurmanın olası faydaları da göz ardı edilmemelidir. Koalisyondaki partilerden DA ideolojisi gereği liberal ve özel sektör destekçisidir. DA'nın resmi sayfasında yer alan misyonlara göre elektrik üretimi ve Eskom konusundaki hedefleri ülkedeki en büyük sorunlardan biri olan elektrik kesintilerine çözüm arar niteliktedir. Eskom'un ayrıştırılması ve yeniden yapılandırılması yö-

nünde politika belirleyen DA, bağımsız üretim şirketleri de dâhil olmak üzere çeşitlendirilmiştir ve rekabetin olduğu bir üretim ortamının gerekliliğini savunmaktadır.³⁷ Ayrıca bu koalisyon DA'nın "beyazların partisi" olarak anılması mevcut kalıbın dışına çıkmasına yardımcı olabilir. Bu bağlamda farklı siyasi ve ekonomi-politik görüşlere sahip partilerin bir arada bulunması anlaşmazlık doğurabileceği gibi farklı tavsiyeler öne sürülmesi ve bunlar üzerinde mutabık kalınması hâlinde ülkedeki pek çok ekonomik ve yapısal sorunlara da çözüm getirebilecek potansiyele sahiptir.

Buradan hareketle Güney Afrika'da kurulan koalisyon hükûmeti ile yeni bir dönemin başladığı görülmektedir. Farklı tabanlara ve destekçilere sahip, sağ ve sol kanattan partileri barındıran koalisyon hükûmetinin ülkedeki mevcut sorunlara cevap verip veremeyeceği, bu durumun gerek koalisyon içinde gerekse halkta hoşnutsuzluk oluşturup oluşturamayacağı ilerleyen günlerde anlaşılacaktır.

37 "Powering Growth and Development: Energy and Electricity Policy 2022", *Democratic Alliance (DA)*, 2023.

GÜNEY AFRIKA'NIN KOALİSYON DÖNEMİNDE DIŞ POLİTİKASI: DEĞİŞİM Mİ, DEVAMLILIK MI?

Güney Afrika'nın dış politika anlayışı 1994 yılında Apartheid rejiminin kalkmasından bu yana insan haklarına saygı, demokrasi, çatışmalarda barışçıl yollarla çözüm, uzlaşma, yoksulluğun ve az gelişmişliğin ortadan kaldırılması gibi değerler çerçevesinde şekillenmektedir. Dolayısıyla Güney Afrika uluslararası ilişkilerdeki rolünü, iş birliğini destekleme ve ortaklıklar kurma olarak görmektedir.³⁸

1994 yılından itibaren yönetimde olan ANC, Güney Afrika'nın dış politikasının şekillenmesinde önemli bir yere sahip olmuştur. Fakat bu 30 yıllık yönetim 2024 seçimleriyle son bulmuş ve Güney Afrika'da koalisyon hükümeti kurularak yeni bir dönemin sayfası açılmıştır. Son seçimlerde ANC, mecliste koltuk çoğunluğunu sağlayamamış, ülkedeki ana muhalefet partisi Demokratik İttifak (DA) ve Inkatha Özgürlük Partisi (Inkatha Freedom Party- IFP) koalisyonunda ANC'den sonra en fazla oy ora-

nına sahip partiler olarak meclisteki konumlarını güçlendirmişlerdir. Hiç şüphesiz bu farklı ideolojilere sahip partilerin bir çatı altında alacakları karar ve uygulamaların yeni dönem Güney Afrika dış politikasına yansımaları olup olmayacağı tartışılan bir konudur.³⁹ Özellikle son yıllarda uluslararası alanda en önemli gelişmeler arasında görülen Filistin meselesi ve Rusya-Ukrayna krizi söz konusu partilerin dış politika tercihlerini anlamak açısından bir turnusol görevi görmektedir. Bu başlıkta ANC ve koalisyon kurduğu ana partilerin sırayla Rusya-Ukrayna krizi ve Filistin meselesine yaklaşımları mercek altına alınmaktadır. Bu partilerin ilgili konulardaki görüşleri ortaya çıkarıldıktan sonra potansiyel fikir ayrılığı ve birliği konuları tespit edilerek bir değerlendirme yapılacaktır. Böylece kurulan yeni koalisyon hükümeti ile birlikte Güney Afrika'nın dış politikasında yaşanabilecek değişimler değerlendirilecektir.

38 "Foreign Policy", *South African Embassy Turkey*.

39 Bhaso Ndzendze, "Uncertain times for South Africa's foreign policy as country heads for coalition government", *The Conversation*, 4 Haziran 2024.

ANC DIŞ POLİTİKASI

Seçim sonrası kurulan yeni hükûmette ülkede kilit bakanlıklardan biri olarak görülen dışişleri bakanlığı ANC'ye verilmiştir. Bunun ANC'nin dış politika bağlamında daha baskın ve söz sahibi olacağını gösterdiği söylenebilir. ANC'nin dış politikası incelendiğinde belli başlı konuların öne çıktığı görülmektedir. Öncelikle Güney Afrika 2010 yılından itibaren BRICS üyesi bir ülkedir. BRICS, beş önde gelen yükselen pazar ve gelişmekte olan ülkenin tarihi dostluk, dayanışma ve ortak çıkar bağları üzerine kurulmuş bir ortaklığıdır. Bu ülkeler Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika'dır. Birlik ülkeleri, dünya nüfusunun %42'sinden fazlasını, dünya topraklarının %30'unu, küresel GSYİH'nin %23'ünü ve dünya ticaretinin %18'ini temsil ederler.⁴⁰ Kuruluş amacı itibarıyla belli bir vizyona sahip olan BRICS'e Güney Afrika'nın üyeliğinin bulunması, bu ülkenin dış politikasını değerlendirmek açısından önemlidir. Nitekim yeni dönem için belirlenen dış politika maddelerinde de bu konuya yer verilmiştir.⁴¹

İkinci bir önemli husus, 2022 yılında başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı'nda Güney Afrika'nın yaklaşımıdır. Güney Afrika her ne kadar bu savaşta tarafsız bir duruş sergilediği iddiasında bulunsun da Rusya ile kurduğu yakın ilişkiler bu tarafsızlığının sorgulanmasına neden olmuştur. ABD Büyükelçisi Reuben Brigety, Pretoria'yı Aralık 2022'de Simon's Town'a yaklaşan yaptırım altındaki bir Rus gemisine silah ve mühimmat yüklemekle suçlamıştı.⁴² Dolayısıyla Güney Afrika'nın direkt Rusya'nın karşısında yer almadığı, "tarafsız" kaldığı görülmektedir. Üçüncü önemli nokta ise 2023

Ekim ayında başlayan İsrail'in Filistin'e yönelik saldırıdır. Güney Afrika, İsrail'in Filistinli sivillere yönelik acımasız tutumu ve işlediği insanlık suçlarına karşın harekete geçmiş ve 1948 tarihli *Birleşmiş Milletler (BM) Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi*'ni ihlal ettiği gerekçesiyle 29 Aralık 2023'te İsrail aleyhine Uluslararası Adalet Divanına (UAD) dava açmıştır.⁴³ Güney Afrika'nın Filistin'e verdiği desteğin, Apartheid rejime karşı uzun yıllar süren mücadelesinden kaynaklandığı ve Devlet Başkanı Cyril Ramaphosa'nın İsrail'i defalarca *Apartheid* devleti olarak nitelendirdiği belirtilmiştir.⁴⁴

Güney Afrika'da 2024 seçimleri sonrası kurulan yeni hükûmette, dışişleri bakanlığının ANC'ye verilmesi, ANC'nin dış politikada daha baskın ve etkili olacağını göstermektedir. ANC'nin geçmiş dış politika uygulamalarına baktığında, BRICS üyeliği, Rusya-Ukrayna Savaşı konusundaki tarafsız duruşu ve İsrail-Filistin meselesindeki net tavrı dikkat çekmektedir. Bu konular, seçim sonrasında da ANC tarafından sürdürülecek gibi görünmektedir. Zira bu politikalar Güney Afrika'nın uluslararası ilişkilerdeki konumunu ve tarihsel bağlamını yansıtmaktadır.

ANC'nin Rusya-Ukrayna Savaşı konusundaki tarafsız duruşu, Rusya ile kurduğu yakın ilişkilerin devam edeceğini göstermektedir. Bu duruş, ABD gibi diğer uluslararası aktörler tarafından eleştirilse de ANC, tarafsızlık politikasını koruyarak Rusya ile ilişkilerini sürdürmeye devam edecektir. İsrail-Filistin meselesinde ise ANC'nin net bir duruş sergilediği ve İsrail'i Apartheid devleti olarak nitelendirdiği

40 "Evolution of BRICS", *BRICS South Africa*, 2023.

41 Anthoni van Nieuwkerk, "South Africa's foreign policy: a unity government must be practical in a turbulent World", *The Conversation*, 20 Haziran 2024.

42 Ralph Matheka, "South Africa's Russian ties come under scrutiny", *Gisre Ports Online*, 20 Haziran 2023.

43 Selman Aksünger, "Filistin'den, Güney Afrika'nın İsrail'e karşı açtığı soykırım davasına "müdahillik" adımı", *Anadolu Ajansı*, 3 Haziran 2024.

44 Qaanitah Hunter, "Will South Africa's new coalition gov't change tack on Israel-Palestine?", *Al-Jazeera*, 17 Haziran 2024.

bilinmektedir. Bu bağlamda, ANC'nin Filistin'e verdiği destek ve İsrail'e karşı sert eleştirilerinin devam etmesi beklenmektedir. Dolayısıyla, seçim sonrası ANC'nin dış politika uygulamalarında büyük bir değişiklik beklenmemekte, aksine mevcut politikaların devam edeceği öngörülmektedir.

MUHALEFET PARTİLERİ

Demokratik İttifak (DA) lideri John Steenhuisen, 4 Mayıs 2022'de DA'nın resmi sayfasında yayımlanan bir konuşmasında Rusya-Ukrayna Savaşı'na dair açıklamalarda bulunmuş ve "*Rusya'nın saldırganlığına karşı sert bir duruş sergilemek Güney Afrika'nın çıkarına olacaktır*" şeklinde bir ifade kullanmıştır.⁴⁵ Güney Afrika, savaş başladığından bu yana tarafsız bir duruştan yana olduğunu ifade etmiş olsa da DA'nın tarafsız kalmadığı ve Rusya'ya karşı sert bir tutum takındığı görülmektedir.

Bunun yanı sıra DA, savaşın etkilerinin bölgesel olmadığı küresel boyutta yankıları nedeniyle Güney Afrika'nın da olumsuz etkilendiğini, dolayısıyla ahlaki, jeopolitik ve mali açıdan Güney Afrika'nın Ukrayna işgali konusunda "tarafsız" kalmasının düşünülmemeyeceğini belirterek sözde tarafsızlığın Rusya'ya örtülü bir destek olduğuna dikkat çekmiştir.⁴⁶ Bütün bu açıklamalardan DA'nın, Rusya-Ukrayna krizinde ANC'den farklı bir konumda olduğu görülmektedir.

ANC ve DA'nın keskin bir şekilde ayrıldığı bir diğer önemli husus da Filistin-İsrail meselesi olmuştur. Devam eden savaşta ANC kesin bir tavırla Filistin yanlısı bir tutum benimserken DA ise tarafsız kalmayı tercih etmektedir.⁴⁷ Aralık ayında İsrail'i UAD'ye götüren Güney

Afrika'nın bu hamlesini ülkedeki bir diğer parti olan sağ popülist Yurtsever İttifak (PA) "*şaka*" olarak değerlendirmiştir. IFP ve DA Filistin meselesinde tarafsız bir duruş sergilerken PA ise İsrail'e olan desteğini ifade etmişti.⁴⁸

Buradan hareketle DA lideri John Steenhuisen'in Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik saldırganlığına karşı sert bir tutum alınması gerektiği konusundaki açıklamaları, DA'nın Rusya'ya karşı açıkça karşı pozisyon aldığını göstermektedir. DA, Güney Afrika'nın "tarafsız" kalmasının Rusya'ya örtülü bir destek anlamına geldiğini ve bunun ahlaki, jeopolitik ve mali açıdan doğru olmadığını savunmaktadır. Bu duruş, DA'nın seçim sonrasında da devam etmesi beklenen bir politikasıdır. DA'nın, Rusya-Ukrayna Savaşı'nda ANC'nin tarafsızlık politikasına karşı çıkmaya devam etmesi, Güney Afrika'nın dış politikasında potansiyel bir değişiklik baskısı oluşturabilir.

Diğer taraftan, Filistin-İsrail meselesinde ise DA, ANC'nin Filistin yanlısı tutumunun aksine tarafsız kalmayı tercih etmektedir. ANC'nin İsrail'i Uluslararası Adalet Divanı'na götürmesi gibi hamleler karşısında DA'nın tutumu, ANC'nin dış politikadaki net duruşunu dengeleme çabası olarak yorumlanabilir. Yurtsever İttifak (PA) gibi diğer partilerin İsrail yanlısı açıklamaları da dikkate alındığında, DA'nın tarafsız duruşu, ANC'nin politikalarına karşı alternatif bir bakış açısı sunmaktadır. Seçim sonrası DA'nın bu konulardaki tavrını sürdürmesi, Güney Afrika'nın dış politikasında çok yönlü ve tartışmalı bir ortam oluşturabilir. Ancak ANC'nin dışişleri bakanlığı üzerindeki hâkimiyeti nedeniyle, DA'nın politika değişikliği baskısının sınırlı kalacağı söylenebilir.

45 John Steenhuisen MP, "Ukraine: Someone needs to speak for SA", *Democratic Alliance*, 4 Mayıs 2022.

46 John Steenhuisen MP, "Ukraine: Someone needs to speak for SA", *Democratic Alliance*, 4 Mayıs 2022.

47 Hassan Isilow, "South Africa elections: How Israel's war on Gaza could sway voters", Anadolu Agency, 28 Mayıs 2024.

48 Qaanitha Hunter, "Will South Africa's new coalition gov't change tack on Israel-Palestine?", *Al-Jazeera*, 17 Haziran 2024.

Sonuç olarak Güney Afrika'da 11 farklı siyasi partinin yer aldığı Ulusal Birlik Hükûmeti (GNU), farklı ideolojiler ve tabanlardan gelen çok sayıda partiyi bir araya getirmiştir. Bu başlıkta, hükûmetin kurulma sürecinde koalisyon hükûmetinin geleceği yönünde çeşitli öngörülerde bulunulmuş, bu farklı ideolojilerin koalisyona etkileri analiz edilmiştir. Yukarıda koalisyonda yer alan ve mecliste en fazla koltuk sayısına sahip partilerin iki önemli konudaki tavırları ele alınmıştır. Buna göre ANC ile hemen hemen hepsinin farklı noktalarda durdukları görülmüştür. Bunlardan ilki olan Rusya-Ukrayna krizinde ANC'nin tarafsızlığı ve DA'nın taraflılığı karşılaştırılmıştır. Her ne kadar bu konuda farklı görüşlere sahip olsalar da

Güney Afrika'nın dış politikasında Rusya karşıtı bir konuma sahip olmayacağı söylenebilir. Bunda hem Rusya'nın hem Güney Afrika'nın BRICS üyesi olmasının etkisinin olduğu söylenebilir. Bir diğer önemli konu olan Filistin-İsrail meselesinde de Güney Afrika'nın politika değişikliğine gitmeyeceği, geçmişinde Apartheid rejim izleri bulunan Güney Afrika'nın Filistin meselesinde tavır değiştirmeyeceği söylenebilir. Nitekim ANC genel sekreteri Fikile Mabalula, ANC'nin *İsrail'e karşı eleştirel tutumundan geri adım atabileceği yönündeki iddiaları «yanıltıcı ve popülist» olarak nitelendirmiş* ve *"Filistin halkı ile dayanışma göstermeye devam edeceğiz. Bu bir seçim politikası değildir"* şeklinde açıklamalarda bulunmuştu.⁴⁹

49 Qaanitah Hunter, "Will South Africa's new coalition gov't change tack on Israel-Palestine?", *Al-Jazeera*, 17 Haziran 2024.

SONUÇ

29 Mayıs 2024 tarihinde Johannesburg, Güney Afrika'nın Lenasia Bölgesi'nde yapılan Güney Afrika genel seçimleri sırasında seçmenler oylarını sandık başında kullandı.

Bu çalışma, Güney Afrika'nın Apartheid rejiminin sona ermesinden bu yana geçirdiği demokratikleşme sürecini ve 2024 genel seçimlerinin ülkenin siyasi dinamikleri üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde mercek altına almıştır. Çalışmada, Apartheid sonrası uygulanan listeye dayalı nispi temsil sisteminin siyasi temsiliyeti ve adaleti ne ölçüde sağladığı, 2024 seçimlerinde Afrika Ulusal Kongresi'nin (ANC) çoğunluğu kaybetmesi ve koalisyon hükümetinin kurulmasının ülkenin siyasi dinamiklerini nasıl değiştirdiği gibi temel sorulara yanıt aranmıştır.

Apartheid rejiminin sona ermesi, Güney Afrika'nın demokratikleşme sürecinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. 1994'te yapılan seçimler, tüm ırkların ve kimliklerin eşit şekilde temsil edilmesine olanak tanıyarak ülkenin demokratikleşme sürecinin başlangıcına işaret etmiştir. Bu süreçte uygulanan listeye dayalı nispi temsil sistemi, siyasi temsiliyeti ve adaleti büyük ölçüde sağlamış, farklı siyasi partilerin mecliste temsil edilmesine olanak tanımıştır. Ancak bu sistem, koalisyon hükü-

metlerinin kurulmasını da beraberinde getirmiştir.

2024 genel seçimlerinde ANC'nin oy oranında ciddi bir düşüş yaşanmış ve %50'nin altına inerek meclisteki çoğunluğunu kaybetmiştir. Bu durum, ülkede yeni bir koalisyon hükümetinin kurulmasını gündeme getirmiştir. Koalisyon hükümetinde yer alan partilerin ideolojik farklılıkları, hükümetin uyum içinde çalışıp çalışamayacağı konusunda önemli soru işaretlerine neden olmuştur. Bu bağlamda, koalisyon hükümetinde yer alan partilerin farklı ideolojik yaklaşımları, karar alma süreçlerinde anlaşmazlıklara neden olabilir. Ancak bu çeşitlilik, farklı bakış açıları ve çözüm önerileri ile ülkenin ekonomik ve sosyal sorunlarına yönelik daha kapsamlı politikaların geliştirilmesine de katkı sağlayabilir. Ayrıca ANC'nin uzun yıllardır süregelen tek parti iktidarının sona ermesi, hesap verebilirlik ve şeffaflık açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Ancak koalisyon hükümetinin hesap verebilirliği konusunda endişeler bulunmaktadır. Dolayısıyla Güney Afrika'da

kurulan koalisyon hükûmeti, ülkenin siyasi tarihinde yeni bir dönemin başlangıcına işaret etmektedir. Farklı ideolojik partilerin bir araya gelerek oluşturduğu bu hükûmetin, ülkedeki mevcut sorunlara ne ölçüde çözüm üretebileceği ilerleyen dönemde görülecektir.

Diğer taraftan, Güney Afrika'nın dış politika anlayışı, 1994'te Apartheid rejiminin sona ermesinden bu yana insan haklarına saygı, demokrasi, barışçıl çözüm, uzlaşma ve yoksulluğun ortadan kaldırılması gibi değerler çerçevesinde şekillenmiştir. Ancak 2024 seçimleri sonrası ANC'nin tek başına yönetimi kaybetmesi ve koalisyon hükûmetinin kurulması, bu politikaların gelecekte nasıl evrileceği konusunda belirsizlik oluşturmaktadır. Yeni hükûmetin dışişleri bakanlığını elinde bulunduran ANC, BRICS üyeliği ve Rusya-Ukrayna krizinde tarafsızlık gibi politikalarını sürdürmektedir. Ancak koalisyon ortağı olan Demokratik İttifak (DA) ve diğer partiler, özellikle Rusya-Ukrayna krizi ve Filistin-İsrail meselesinde farklı görüşlere sahiptirler. DA, Rusya'ya karşı sert bir tutum benimserken ANC tarafsız kalmayı tercih

etmektedir. Filistin meselesinde ise ANC, Filistin'e kesin bir destek verirken DA ve diğer partiler daha tarafsız bir profil çizse de ANC'nin Filistin tutumuna destek verdiklerini açıklamışlardır. Netice itibarıyla koalisyon hükûmetinin içindeki farklı ideolojiler ve bu ideolojilerin dış politikaya yansımaları, Güney Afrika'nın uluslararası ilişkilerdeki rolüne dair konu bazlı değişiklikler olabileceğini göstermektedir.

Sonuç olarak Güney Afrika'nın seçim sistemi ve hükûmet kurma prosedürünün tarihsel gelişimi, mevcut durumu ve gelecekteki olası etkileri kapsamlı bir şekilde ele alınarak ülkenin demokratikleşme sürecine ve siyasi dinamiklere dair derinlemesine bir analiz sunulmuştur. Koalisyon hükûmeti bağlamında ANC, özellikle iç siyasette zorluklarla karşı karşıya olsa da diğer partilerle ortak bir paydada buluşması öngörülmektedir. Dolayısıyla, koalisyon hükûmetinin başarısı ve ülkenin mevcut sorunlarına yönelik politikaların uygulanabilirliği, Güney Afrika'nın gelecekteki siyasi ve ekonomik istikrarını belirleyecektir.

 www.orsam.org.tr

    [orsamorgtr](https://www.youtube.com/orsamorgtr)